УДК 811.111:81'37
DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.48-1.4

Бойчук М. І.,
асистент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ПОЛІСЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОЇ ЛЕКСИКИ

Анотація. У статті розглянуто полісемантичні особливості лексичних одиниць релігійної сфери. У роботі проведено комплексний семантичний аналіз контекстуальної дефініції лексичної одиниці, який дозволяє віднести її до релігійного поля. Контекст допомагає зрозуміти, який із лексико-семантичних варіантів полісемантичної одиниці виявляється у конкретному мовленнєвому акті, мовленнєвій ситуації. У статті презентовано аналіз сутності змісту поняття «полісемія» у зарубіжному та вітчизняному наукових вимірах. Встановлено, що під «полісемією» розуміється здатність слова об'єднувати у своїй семантичній структурі кілька понять, які реалізуються у формі ієрархічно організованих значень, що володіють семантичною ознакою. Розглянуто відмінність денотативних та конотативних компонентів. Перші відображають фрагменти об'єктивної дійсності, останні – додаткову інформацію оцінно-емоційного характеру стосовно поняття. Релігійний реєстр є чітко визначеним на лексичному рівні, проте релігійний словниковий запас надзвичайно важко обмежити. Можемо уявити собі концентричні круги, центр яких складається з відносно невеликої сукупності очевидно релігійних термінів (God, baptize, sin…), які функціонують як очевидні маркери реєстру. Друге проміжне поле складалося б із предметів, які є спільні з формами думки (love, truth, fellowship…), однак зазнають певних змін у сутності своїх понять, релігійний вимір значень яких передається через релігійну практику в межах спільноти віруючих. Третє коло охоплювало б звичні предмети, які найчастіше використовуються поза релігійним реєстром для позначення світських об'єктів, станів та відносин, але які можуть бути застосовані до божественного або релігійного референта (Father, kingdom, shepherd, rock of ages, vine …), суть полягає в тому, що предмети часто набувають специфічного значення через метафоричні вирази. Четверте коло охоплювало б лексичні одиниці, які менш чітко виражені з релігійної точки зору, проте мають відношення до релігійної діяльності та предметів (altar, matins, monk, presbyter, nave, incense …). У статті розгорнуто охарактеризовано тлумачення лексеми *любити* з альтруїстичної та егоїстичної точок зору та проведено порівняльний аналіз значень української лексеми *віра* та трьох англійських варіантів: *faith, belief* і *trust*, що ускладнює виокремлення центральних та периферійних значень лексичних одиниць.

Ключові слова: полісемія, широкозначність, денотативне та конотативне значення, релігійна сфера, периферійне значення.

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістична наука характеризується поглибленою увагою до семантичної структури слів, зв'язку полісемії з контекстом. Більш глибоко вивчається лексична семантика слів, розглянута в межах одного лексико-семантичного класу, проводяться порівняльні й типологічні дослідження. Релігійна лексика, до вивчення якої час від часу звертаються науковці, починаючи з середини XX ст., досі не є цілком опанованою у структурно-семантичному аспекті, тому необхідним є дослідження дефініційних значень лексичних одиниць та виокремлення того значення, яке дозволяє нам віднести їх до релігійної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Л.А. Закреницька досліджувала семантичні моделі англомовної термінології християнського богослов'я, М.Т. Вереш аналізувала полісемантичні особливості християнсько-богословських термінів німецької мови, А.А. Ковтун досліджувала гіпонімійний зв'язок у семантичних структурах полісемантів релігійної лексики в українській мові. Питання полісемії порушували у своїх наукових працях М.П. Кочерган, О.В. Суперанська, С.В. Гринев-Гриневич, Р.І. Дудок.

Метою статті є аналіз та опис контекстуального значення лексичних одиниць, який дає змогу віднести їх до релігійної сфери.

Виклад основного матеріалу. Для позначення лінгвістичного феномена, який є предметом дослідження, існує три терміни: широкозначність, неоднозначність і полісемія. У 2-му виданні «Лексична семантика» Ю.Д. Апресяна [1] термін полісемія вказаний як маргінальний член синонімічного ряду, ядерним членом якого є широкозначність. Однак тут необхідно зробити уточнення. По-перше, під полісемією зазвичай розуміють лише лексичну багатозначність, тоді як термін широкозначність не містить цього обмеження. По-друге, під полісемією розуміється чисто парадигматичне відношення: факт наявності у слова більше одного значення; водночас широкозначність може бути і синтагматичною: широкозначністю може бути названа в тому числі можливість одночасної реалізації у тій чи іншій мовній одиниці двох (або більше) значень. Названі відмінності виявляються також у функціонуванні відповідних прикметників: полісемантичним може бути тільки слово як одиниця словника, а широкозначним може бути вираз і ціле висловлювання; широкозначність, таким чином, зближується з неоднозначністю. Під неоднозначністю мовного вираження або мовного твору (тексту) розуміють наявність у нього одночасно декількох різних смислів.

Полісемія – це слово, що походить від грецького слова *polysemos* (of many senses or meanings – те, що містить багато смислів або значень) від *polys* many – багато) (from PIE root *pele- "to fill" + sema "sign" (знак). Слово чи вираз, які мають кілька значень, пов'язані концептуально або історично [2, с. 262].

Семантична структура багатозначного слова зазвичай нелінійна, в ній складно відокремити значення від відтінків, додаткових і асоціативних значень тощо. Прийнято вважати, що основним значенням слова є те, що на певному відрізку часу найчастіше асоціюється із звукографічним комплексом у свідомості більшості носіїв. Так, слово *room* насамперед

пов'язується зі значенням "part of a flat", а значення "space" (no room to drop an apple) і "possibility" (there's always room for improvement) виникають тільки в певних контекстуальних умовах [3]. Лексичне значення не є однорідним, а включає денотаційні та конотаційні компоненти. Денотативний компонент передає загальне логічне поняття, закладене в слові, а конотативне значення вміщує додаткові відтінки лексичної одиниці [3]. Денотативне значення робить наше спілкування можливим, оскільки користувачі мови не можуть володіти знаннями або думками про предмети або явища навколишнього реального світу, якщо ці знання в підсумку не втілені у словах, які, по суті, мають однакове значення для всіх носіїв цієї мови.

Конотація – це прагматична комунікативна цінність, яку слово отримує залежно від того, де, коли, ким, з якою метою та в якому контексті воно може використовуватися. Існує чотири основних типи конотацій: стилістична, емоційна, оцінна та експресивна / посилююча [4].

Стилістична конотація – це вираження у мовленнєвих відносинах між словами та відповідним функціональним стилем (kill vs slay); оцінна конотація показує ставлення мовця (схвалення чи несхвалення) до об'єкта, про який мовиться (clique vs group); емоційний підтекст передає емоції мовця (mommy vs mother); ступінь інтенсивності (adore vs love; вітер – вітерець – вітрюган) виражається посилюючим / експресивним значенням [4].

При зіставному аналізі трьох пар слів В.В. Єлєсєєва [3] виділяє в них денотативне та конотативне значення (таблиця 1).

Таблиця 1

Денотативне та конотативне значення

Слово	Денотитивне значення	Конотативне значення
notorious celebrated	widely known	for criminal acts or bad traits of character (-) for special achievements(+)
glare glance	look	steadily, lastingly (long) briefly, passingly (short)
father daddy	parent	(neutral) (colloquial)

Як помітно з таблиці, у кожній із трьох пар загальним є логічне значення, пов'язане з предметом повідомлення (денотатом), а додаткові відтінки (оцінки, тривалість, стилістична приналежність) перебувають у конотативній зоні.

Взаємозалежність конотативного та денотативного значень неоднакова для різних типів конотацій. Наприклад, емоційна конотація виникає на основі денотативного значення, але з часом може бути зміненою іншими типами конотацій. Наприклад: "terrific" спочатку означало "frightening" (лякаючий), але зараз це слово означає "very good, especially in a way that makes you feel happy and excited" (дуже добрий, такий, що робить тебе щасливим та враженим), (розмовний стиль).

Лексична полісемія може бути визначена як «здатність одного слова служити для позначення різних предметів і явищ дійсності». Однак варто зазначити, що не всі вчені допускають наявність у слові більше, ніж одного значення. Л.В. Щерба вважав, що існує «стільки слів, скільки фонетичне слово має значень» [5].

Інші вчені підтримують думку про існування єдиного лексичного значення, яке реалізується у варіантах. Ось що пише про це В.А. Звегинцев: «Лексичне значення в слові одне, але воно може складатися з декількох потенційних типових поєднань, які з різних сторін характеризують єдине смислове ціле... Ці типові потенційні поєднання в описаному сенсі найправильніше назвати лексико-семантичними варіантами (термін А.І. Смирницького) єдиного значення слова» [6, с. 125–126]. А.А. Уфімцева вважає, що семантична структура поля складається з ядра, центра та периферії [7, с. 139]. Ядро поля характеризується спільною семою (гіперсемою), тобто семантичним компонентом вищого ладу, що організовує навколо себе семантичне розгортання поля. Центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, спільне з ядром диференційне значення, натомість периферія поля включає одиниці, які найбільш віддалені від ядра. Периферійні одиниці можуть мати контекстуальні значення та зазвичай вступають у контакт з іншими семантичними полями, утворюючи лексико-семантичну безперервність мовної системи [7, с. 141].

Аналізуючи значення слова, спостерігаємо, що слова зазвичай не є одиницею одного значення. Моносемантичні слова, слова, які мають одне значення, складають незначну кількість, у більшості це терміни, які належать до тієї чи іншої сфери: *a candelabra* (an ornamental holder for two or more candles), *carnification* (the conversion of tissue into flesh or a fleshlike substance, as of lung tissue into fibrous tissue as a result of pneumonia), проте також виступають значущим комунікативним інгредієнтом лексичної мовної системи. Основна частина англійських слів є полісемантичною, тобто мають більше ніж одне значення. Наприклад, лексема «вичитка» замість звичного значення «вичитка тексту, редагування», у православному середовищі має також значення «екзорцизму» – вигнання бісів за допомогою спеціальних молитов. Лексема «глас» – це багатозначний термін у православній літургійній музиці, в інших значеннях: 1) звук, звучання; мелодія, наспів; 2) ладовий звукоряд, який ще іменують «іхос»; 3) назва українського супутникового телевізійного православного каналу. Лексема «розпис», окрім значень 1) «документ, що встановлює для даного підприємства, установи, організації структуру, штат і посадові оклади працівників» (наприклад, «штатний розпис») та 2) «список, письмовий перелік», має значення «нанесення сюжетних зображень й орнаментів» (наприклад, «розпис храму»). Лексема «бдіння» як загальновживане слово означає «стан неспання», «напруженої уваги», а як релігійний термін у виразі «всенічне бдіння» вживається у значенні «богослужіння, яке проводиться ввечері напередодні особливо шанованих святкових днів» [8, с. 243]. Фактична кількість значень уживаних слів коливається від п'яти до близько сотні. Що більше слово вживане, то більше значень воно налічує. Полісемантичною лексема є в лексичній підсистемі або ізольовано. Як тільки лексема використовується в комунікативному акті, вона втрачає свої полісемічні властивості, бо контекст актуалізує лише одне з її значень, нейтралізуючи всі інші. Прикладом може бути лексема: adoration – 1) велика любов, відданість, повага; 2) поклоніння або вшанування, як божеству. Друге значення цієї лексеми, що дозволяє віднести її до релігійної лексики, ми можемо прослідкувати у контексті: the adoration of the Child [or of the Infant Jesus] – Поклоніння немовляті Христу»; adoration of the Cross – бібл. поклоніння хресту; adoration of God – шанування Бога; the adoration of the Kings – поклоніння царів; adoration of the shepherds – поклоніння пастухів. Лексична одиниця *anthem* вживається у таких значеннях: 1) a song of loyalty or devotion, as to a nation or college [16] (пісня вірності чи відданості, як нації чи коледжу); 2) a popular rock

or pop song [16] (популярна рок-або поп-пісня); 3) a musical composition for a choir, usually set to words from the Bible, sung as part of a church service [16] (музична композиція для хору, яка зазвичай складається зі слів із Біблії, співається в рамках церковної служби). Вживаючи це слово у такому контексті "anthem in honour of the Virgin", розуміємо, яке із трьох значень мається на увазі. Розглянемо значення слова *"bull":* 1) a bull is a male animal of the cow family [16] (бик – це самець родини коров'ячих); 2) some other male animals, including elephants and whales, are called bulls [16] (деякі інші тварин самці, включаючи слонів і китів, називаються цим словом); 3) on the stock market, bulls are people who buy shares in expectation of a price rise, in order to make a profit by selling the shares again after a short time [16] (на фондовому ринку це люди, які купують акції в очікуванні зростання ціни, щоб отримати прибуток, продавши акції знову через короткий час); 4) if you say that something is bull or a load of bull, you mean that it is complete nonsense or absolutely untrue [16] (якщо ви говорите, що щось є bull або load of bull, ви маєте на увазі, що це повна нісенітниця або абсолютно неправда); 5) in the Roman Catholic church, a papal bull is an official statement on a particular subject that is issued by the Pope [16] (у римокатолицькій церкві папська булла – це офіційна заява на певну тему, яку видає Папа Римський). Використовуючи цю лексему в контексті, можна зрозуміти, яке з усіх вищеподаних значень береться до уваги: "by the end of the year, a solution was offered by the new papal bull Etsi de statu, which allowed clerical taxation in cases of pressing urgency". Лексична одиниця *"call"* першочергово асоціюється зі значенням «дзвінок», «дзвонити», проте, розглядаючи її контекстуальне значення *God's call*, *the call of God* (поклик Божий)*, to call upon God* (звертатися до Бога), виокремлюємо таке значення цієї лексеми: "an inner urging toward a certain action or profession, esp. a religious vocation regarded as divinely inspired" [16] (внутрішнє спонукання до певної дії чи професії, особливо релігійне покликання, яке розглядається як богонатхненне). Виокремлюємо й інші приклади лексичних одиниць, у котрих контекстуальне вживання дозволяє віднести їх до релігійної сфери: *to celebrate the service* (відправляти церковну службу), значення дієслова *celebrate* у цьому контексті є таким: "to perform (a solemn or religious ceremony), esp to officiate" [16] (проводити (урочисту або релігійну церемонію), особливо здійснювати службу Божу), відповідно й іменник *celebration* може вживатися у значенні «богослужіння» (*communal celebration*); *prayer cell* (молитовний осередок), перше значення, яке подається у словнику англійської мови Collins Dictionary є таким: *A cell* is the smallest part of an animal or plant that is able to function independently [16] (клітина – це найменша частина тварини або рослини, яка здатна функціонувати самостійно), проте це значення не дозволяє нам віднести цю лексичну одиницю до релігійної сфери. Розглянувши таке значення цієї ЛО "a small group of persons operating as a nucleus of a larger religious organization" [16] (невелика група осіб, що діє як ядро більшої релігійної організації), можемо імплементувати ЛО *"cell"* у релігійну сферу; *design of God (God's design)* (задум Божий), *Devil's designs* (підступи диявола) – перше значення, яке ми зустрічаємо у словниках лексичної одиниці *design* як іменника, є: a plan, sketch, or preliminary drawing [16] (план, ескіз або попереднє креслення), і лише розглядаючи цю ЛО у попередньому контексті, виокремлюємо таке значення: a plan that someone has in their mind [16] (задуманий план), яке розкриває релігійну сторону цього слова. Так, лексема *Virgo* у загальновживаній лексиці – «дівчина, молода жінка»; у релігійній термінології такий термін вживається у значенні «Діва Марія».

Справді, є лексеми, які дозволяють їх віднести до релігійної сфери, проте, наприклад, слово *розрада* (англ. consolation) важко назвати характерною одиницею релігійного дискурсу, а релігіонім *ангел* (англ. angel) може використовуватися і в світському дискурсі в інших значеннях: 1) у релігійному культі – надприродна істота, посланець, вісник бога; зображується звичайно у вигляді юнака з крилами; 2) захисник або заступник; охоронець; 3) про людину (переважно жінку), що відзначається красою чи добрістю, лагідністю або зробила чи робить кому-небудь щось гарне, приємне [9].

Розглянемо наступні тлумачення лексеми «любити», які несуть у собі протиставлення «егоїстичності» і «альтруїстичності. Це протиставлення полягає в тому, що «егоїстична» любов (можливо, точніше було б назвати її «гедоністична») передбачає отримання задоволення від використання відповідного предмета у властивій йому функції або від реалізації деякої ситуації (наприклад, любити ананаси, ходити пішки, щоб всі речі лежали на своєму місці). У «альтруїстичної» ж любові на перший план виступає бажання робити комусь добро (любити своїх дітей, батьків, батьківщину).

Якщо цю лексему розглядати у певних виразах: *Christ's Love compels us* – любов Христова спонукає нас... ; *Iove for one's neighbour* – любов до ближнього; *Iove for money* – грошолюбство; *Iove of fellow-men* – людинолюбство; *Love of God* – любов Божа; *Iove of mankind* – людинолюбство; *Iove of wisdom* – любити мудрість; *to walk in Iove* – жити в любові – прослідковуємо ще одне її тлумачення, яке несе релігійний характер. Любити означає відчувати глибоку відданість, прив'язаність до кого-, чого-небудь.

Зрозуміло, інші слова – homo «людина», lapis «камінь», lux, lumen «світло», tenĕbrae «темнота», voluntas f «воля», offĕnsio «удар», margarīta «перлина», porcus «порося зі стада», pax «мир» в латинській мові і abomination «відраза», desolation «спустошення», дієслово to cast «кидати», іменник stone «камінь» – в англійській мові, без певного контекстуального вживання, важко назвати характерними одиницями релігійного дискурсу. Проте, як тільки ці лексеми входять у склад фразеологізмів, словосполучень та цитат зі Святого Письма, їх називають біблійними: *to cast the first stone* «кинути першим камінь» – "He that is without sin among you, let him first cast a stone at her" (John 8:7), *Lux in Tenebris* [10, с. 544, 11, с. 7, 44] (латинська фраза належить до латинського перекладу Євангелія від Івана) *"et lux in tenebris lucet et tenebrae eam non conprehenderunt"*, означає "The Light shines in the darkness, and the darkness did not comprehend it" (світло світить у темряві, а темрява його не осягає). Тому слід зазначити, що сакральний текст виконує важливу функцію у виділенні релігійної лексики, оскільки є їх джерелом. У цьому разі важко не погодитися з думкою Шарля Баллі, який стверджує, що суть фразеологізму не виводиться з суми значення його компонентів, проте відтворює своє значення [12].

Важливим компонентом релігійного дискурсу в українській мові є лексема «віра», тоді як в англійській мові знаходимо наступні відповідники: "faith", "belief", "trust". Лексична одиниця "faith", яка найкраще підходить за своїм загальним значенням до україномовної лексеми «віра», має загальний уточнювальний компонент "belief in truth without proof". Цей компонент «визнання чого-небудь як даності, без доказів» –

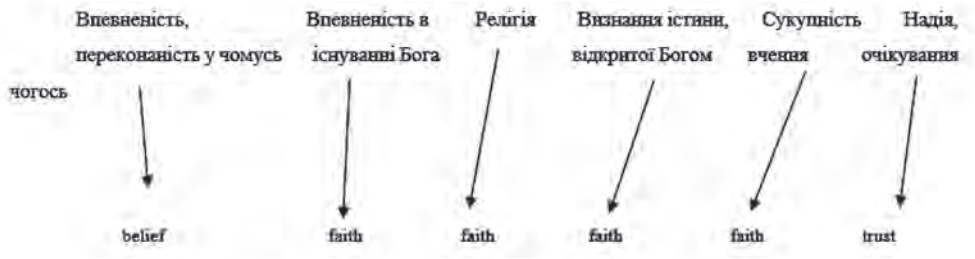

Рис. 1. Співвідношення лексичних планів українських та англійських лексичних одиниць

є базовим для української мови. Для англійської мови характерним є розмежування таких понять, як «віра у щось реальне», «довіра» (trust) і «віра в щось надприродне, високе, божественне» (faith). «Trust» передбачає довіру, віру, засновану на фактах, об'єктивно доведену, тоді як "faith" у своїй семантиці несе відтінок «бездоказовості», «віри на слово», «сліпої віри» – саме такої, яка властива релігійному світогляду і світовідчуттю. Лексична одиниця "belief" займає проміжне положення, доповнюючи лексичний потенціал "faith" і "trust", оскільки одне значення вказує на щось фактичне, те, що існує (the feeling that something is definitely true or definitely exists), а інше значення вказує на те, чому можна довіряти (the feeling that something is good and can be trusted) [13].

Лексична одиниця «віра» в українській мові вміщує усі значення, які в англійській мові передаються трьома лексичними одиницями. Продемонструємо співвідношення лексичних планів українських та англійських лексичних одиниць, що складають смислову базу концепту «віра» (рис. 1).

Розглядаючи понятійний потенціал концепту «віра», простежуємо, що він є досить широким. Тоді як в англійській мові виокремлюємо три лексичні одиниці, які відображають усі значення однієї лексичної одиниці в українській мові.

Наявність кількох значень ускладнює виокремлення основного значення слова. Лінгвісти працюють над розробкою і виявленням центральних та периферійних значень слова. Основне значення не залежить від контексту, це смислове навантаження, ідея, яку слово несе в собі [14, с. 344]. Периферійне значення – семантичне явище, яке полягає у зміні можливих варіантів значення слова залежно від контексту [15, с. 100]. Основна проблема полягає в тому, що кількість значень слів настільки широка, що виокремлення центрального значення викликає значні труднощі [14, с. 344]. Система значень багатозначного слова розвивається поступово, здебільшого протягом століть, оскільки все більше та більше нових значень додається до попередніх значень, або витісняє деякі з них.

Висновки. Отже, здійснений аналіз дає змогу виокремити особливості семантики багатозначного слова та виділити й охарактеризувати те релевантне дефініційне значення, яке дозволяє імплементувати лексичну одиницю в релігійну сферу. Різниця між лексико-семантичними варіантами слова не відображається на звуковій оболонці, а переважно знаходить своє вираження або у відмінності синтаксичної побудови, або в контекстуальному значенні. Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому вивченні контекстуальних особливостей церковної термінології англійської мови та вмотивувати причини й шляхи їх багатозначності.

Література:

1. Апресян Ю.Д. Избранные труди. Том I. Лексическая семантика. Москва : Школа «Языки русской культуры», изд. фирма «Восточная література», РАН, 1995. 472 с.
2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство : підручник, 3-тє вид. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 464 с.
3. Елисеева В.В. Лексикология английского язика : учебник. Санкт-Петербург : СПбГУ, 2003. 44 с.
4. Ковалинська І.В. Contrastive Lexicology : навч. посібник. Київ : вид-во «Освіта України», 2014. 224 с.
5. Щерба Л.В. Опыт общей теории лексикографи. Языковая система и речевая деятельность. Ленинград : Наука, 1974. С. 265–304.
6. Звегинцев В.А. Семасиология. Москва : Изд-во Московск. ун-та, 1957. 322 с.
7. Уфимцева А.А. Слово в лексико-семантической системе язика. Москва : Наука, 1968. 272 с.
8. Смирнова М.С. Лексичні характеристики православного дискурсу XX сторіччя. Мова і культура. 2014. Вип. 17, т. 2. С. 240–246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2014_17_2_39.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
10. Мирошенкова В.И., Фёдоров Н.А. Lingua Latina : учебник для вузов. Москва : Флинта, 2011. 560 с.
11. Ушакова Ю.С. Французско-русский и русско-французский словарь церковной лексики. Воронеж, 2010.
12. Bally C. Traité de stylistique. Paris, 1951. 264 с.
13. Сухова М. Ядро лексичної репрезентації концепту «віра» в українській та англійській мовах: історико-теоретичний аналіз. Дискурс у сучасному науковому, соціокультурному та інформаційному просторі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ.
14. Петрова К.С. Явище полісемії в юридичній термінології іспанської мови. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.* 2014. Вип. 25. С. 340–349.
15. Miranda J. V. Homonimia y polisemia: Entre la ambigüedad y el juego verbal. *Didáctica. Editorial Complutense*. Madrid. 1993. Vol. 5. P. 225–237.
16. Collins Online English Dictionary. URL : https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/.

Boichuk M. Polysemantic peculiarities of religious lexis

Summary. The article considers polysemantic peculiarities of lexical units of the religious sphere. The paper presents a comprehensive semantic analysis of the contextual definition of the lexical unit, which allows to relate it to the religious field. The context helps to acknowledge which of the lexical-semantic variants of a polysemantic unit is manifested in a specific speech act and speech situation. The analysis of the essence of the concept's content of "polysemy" in foreign and domestic scientific dimensions has been given. It has been defined

that "polysemy" means the ability of a word to unite several concepts in its semantic structure, which are realized in the form of hierarchically organized meanings that have a semantic feature. The difference between denotative and connotative components has been considered. The former reflects fragments of objective reality, the latter – additional information of evaluative and emotional nature about the concept. The religious register is clearly defined at the lexical level, but the religious vocabulary is extremely difficult to circumscribe. The concentric circles can be imagined, the center of which consists of a relatively small set of apparently religious terms (God, baptize, sin…), which function as obvious markers of the register. The second intermediate field would consist of objects that are common to forms of thought (love, truth, fellowship…), but undergo certain changes in the essence of their concepts, the religious dimension of which is transmitted through religious practice within the community of believers. The third circle would cover the usual objects that are most often used outside the religious register to denote secular objects, states and relationships, but which can be applied to a divine or religious referent (Father, kingdom, shepherd, rock of ages, vine…), the essence is that objects often acquire specific meaning through metaphorical expressions. The fourth circle would comprise lexical items that are less clearly expressed from a religious point of view, but are related to religious activities and objects (altar, matins, monk, presbyter, nave, incense…). The author comprehensively describes the interpretation of the lexical unit "love" from altruistic and egocentric points of views and compares the meanings of the Ukrainian lexical unit "faith" and three English variants: faith, belief and trust, which complicate the decipherability of central and peripheral meanings of lexical units.

Key words: polysemy, broad meaning, denotative and connotative meanings, religious sphere, peripheral meaning.